

Проект S'World

Гладкова В.Н., Гнищецкая Т.Н., Львович И.Я., Чубина Т.Д., Щербакова Н.В. и др.

*Гладкова В.М., Гнищецька Т.Н., Львович І.Я., Чубіна Т.Д., Щербакова Н.В. та ін.
Gladkova V.N., Gnitetskaya T.N., Lvovich I.Ya., Chubina T.D., Scherbakova N.V. and etc.*

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ ЛИЧНОСТИ

**ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ
INNOVATIVE APPROACHES TO DEVELOPMENT OF PERSONALITY**

ВХОДИТ В

*Международные наукометрические базы
входить до Міжнародних наукометричних баз
included in International scientometric databases*

МОНОГРАФІЯ

*МОНОГРАФІЯ
MONOGRAPH*

Одесса

Одеса / Odessa

Куприенко СВ

Купрієнко СВ / Kuprienko SV

2020

УДК 33
ББК 65
И 57

Авторский коллектив

Коллектив авторів / Author team:

Антипова Ж.И. (10), Вароди Н.Ф. (2),
Гладкова В.Н. (1), Гнитецкая Т.Н. (6), Гуляева Л.В. (3), Зимонова О.В. (4),
Львович И.Я. (9), Львович Я.Е. (7), Пахомова В.Н. (5),
Преображенский А.П. (7,9), Преображенский Ю.П. (7),
Татарчук Т.В. (3), Чопоров О.Н. (9), Чубина Т.Д. (8), Щербакова Н.В. (4)

И 57 **Инновационные** подходы к развитию личности. Часть 3: Серия монографий / [авт.кол. : В.Н. Гладкова, Т.Н. Гнитецкая, И.Я. Львович, Т.Д. Чубина, Н.В. Щербакова и др.]. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2020 – 152 с. : ил., табл. – (Серия «Инновационные подходы к развитию личности», Часть 3)

Інноваційні підходи до розвитку особистості. Частина 3: Серія монографій / [авт.кол. : В.М. Гладкова, Т.Н. Гнітецька, І.Я. Львович, Т.Д. Чубіна, Н.В. Щербакова и др.]. - Одеса: КУПРІЄНКО СВ, 2020 - 152 с. : іл., табл. - (Серія «Інноваційні підходи до розвитку особистості», Частина 3)

ISBN 978-617-7414-97-0

Монография содержит научные исследования авторов в области образования, философии, искусства. Может быть полезна для руководителей и других работников предприятий и организаций, а также преподавателей, соискателей, аспирантов, магистрантов и студентов высших учебных заведений.

Монографія містить наукові дослідження авторів в галузі освіти, філософії, мистецтва. Може бути корисна для керівників та інших працівників підприємств і організацій, а також викладачів, здобувачів, аспірантів, магістрантів і студентів вищих навчальних закладів.

The monograph contains scientific studies of authors in the field of education, philosophy, and art. It may be useful for managers and other employees of enterprises and organizations, as well as teachers, applicants, graduate students, undergraduates and students of higher educational institutions.

УДК 33
ББК 65

© Коллектив авторов, 2020
© Куприенко С.В., оформление, 2020

ISBN 978-617-7414-97-0

Зміст

ГЛАВА 1. АДАПТИВНИЙ АКМЕФ'ЮЧЕРИНГ – ТЕХНОЛОГІЯ ПРОГНОЗУВАННЯ САМОРОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

Вступ	13
1.1. Фундаментальна акмеологія та її становлення	13
1.2. Акмесинергетичний саморозвиток сучасного фахівця	20
1.3. Акмеф'ючеринг як ефективний інструмент розробки акмесинергетичних технологій особистісно-професійного самовдосконалення сучасного фахівця	26
Висноки	30

ГЛАВА 2. ІСТОРІЯ ЗАКАРПАТТЯ В ПЕРІОД 1918-1964 РР.

Вступ	31
2.1. Історія Закарпаття в період 1918-1946 рр.	32
2.2. Політична відлига на Закарпатті (1953-1964).....	39
Висноки	46

ГЛАВА 3. ПРОБЛЕМА ДОСЛІДЖЕННЯ НОРМАЛЬНОЇ ДИСПЕРСІЇ СВІТЛА В ЛІНЗИ ЗІ СКЛА МАЙБУТНІМИ ІНЖЕНЕРАМИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Вступ	48
3.1. Встановлення залежності показника заломлення речовини від довжини хвилі світла	50
3.1.1. Опис лабораторної установки і визначення радіуса кривизни збирає лінзи ...	50
3.1.2. Визначення оптичної сили збиральної лінзи і показника заломлення матеріалу лінзи з використанням світлофільтрів	52
3.1.3. Графічне представлення нормальної дисперсії.....	54
3.2. Визначення параметрів А і В у формули Коші для скляної лінзи	56
Висноки	61

ГЛАВА 4. БЕЗПЕКА ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ЯК ЧИННИК СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Вступ	62
4.1. Загальне визначення системи безпеки цінностей	62
4.2. Джерела загроз безпеки духовності	63
4.3. Трансформація під впливом “м’якої ідеології”	64
4.4. Процеси формування та функціонування суспільства споживання.....	66
Висноки	73

ГЛАВА 5. ВИКОРИСТАННЯ РОЗРОБЛЕНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ К МОДЕЛЮВАННЮ МЕРЕЖЕВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Вступ	74
5.1. Загальна характеристика розроблених комп'ютерних програм	75
5.2. Комп'ютерна програма «Token Bus»	76
5.3. Комп'ютерна програма «FDDI».....	78
5.4. Комп'ютерна програма «100VG-AnyLAN».....	82
5.5. Комп'ютерна програма «Study-AnyLAN»	83
Висноки	84

ГЛАВА 6. ГЛОБАЛЬНА КРИЗА ТА ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ РІЗНИХ КРАЇН	
Вступ	86
6.1. Шляхи виходу з кризи освіти країн не соціалістичного шляху розвитку	87
6.1.1. Вихід США з кризи освіти	87
6.1.2. Вихід Сінгапуру з кризи освіти	88
6.1.3. Вихід країн Європи з кризи освіти	88
6.1.4. Вихід Австралії з кризи освіти	89
6.1.5. Вихід Фінляндії з кризи освіти	90
6.1.6. Вихід Південної Кореї з кризи освіти	91
6.2. Вихід Росії з кризи освіти	92
6.2.1. Шкільний російський стандарт першого покоління	93
6.2.2. Шкільний російський стандарт другого покоління	94
Висноки	97
ГЛАВА 7. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНИХ МОДУЛІВ В НАВЧАННІ	
Вступ	98
7.1. Види навчальних програм	98
7.2. Про деякі інструментальні системи	102
Висноки	107
ГЛАВА 8. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА СІМ'Я: ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ	
Вступ	108
8.1. Соціальна сутність сім'ї та шлюбу	109
8.2. Проблеми розвитку сучасної української сім'ї	111
8.3. Майбутнє сім'ї: соціологічні аспекти	113
Висноки	116
ГЛАВА 9. ПРО ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ	
Вступ	118
9.1. Основні принципи навчання нових інформаційних технологій	118
9.2. Тестування на комп'ютері	122
Висноки	126
ГЛАВА 10. РИТМІЧНА ГІМНАСТИКА - ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	
ЛІТЕРАТУРА	137

ГЛАВА 1. АДАПТИВНИЙ АКМЕФЬЮЧЕРИНГ – ТЕХНОЛОГИЯ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ САМОРАЗВИТИЯ СПЕЦИАЛИСТА XXI ВЕКА

ADAPTIVE ACME FUTURING – FORECASTING TECHNOLOGY
SELF-DEVELOPMENT OF A SPECIALIST OF THE XXI CENTURY
АДАПТИВНИЙ АКМЕФ'ЮЧЕРИНГ – ТЕХНОЛОГІЯ ПРОГНОЗУВАННЯ
САМОРОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ XXI СТОЛІТТЯ

DOI: 10.30888/2663-9874.2020-02-028

Вступ

У XXI столітті відбуваються динамічні процеси, що охоплюють усі сфери життєдіяльності і окремої людини, і суспільства в цілому. Вони супроводжуються відчутними та різноманітними змінами в усіх сферах людської теорії і практики.

Будь-який сучасний фахівець стає ним у результаті отримання загальноосвітньої, спеціальної та професійної підготовки, що передбачає використання багатоманітних знань для вирішення теоретичних і практичних завдань у своїй галузі. Цьому процесу сприяє акмеологічна теорія професіоналізму та продуктивності діяльності творення сучасного фахівця.

У сучасній ситуації акмеологія переживає непростий час, відчуття нестійкості породжує в людях значний інтерес до кризових явищ як індивідуального, так і суспільного характеру. У зв'язку з цим не випадково, що на початку XXI століття акмеологія завдяки методологічним працям знайшла своє доповнення у формі катабології – галузі наукового знання про закономірності перебігу і подолання кризових і трагічних явищ людського життя. Формування людини, орієнтованої на досягнення акме, спирається на теорію фундаментальної освіти, в якій розроблені критерії оцінки рівнів її продуктивності. Культивування прагнення особистості до акме спирається на виявлення вершинних зразків діяльності і розвиток різноманітних компетенцій, що сприяють підвищенню продуктивності. Одну з головних ролей у цьому відіграє формування ідеалу і системи ціннісних установок людини.

1.1. Фундаментальна акмеологія та її становлення

Процес розвитку науки акмеології на сучасному етапі не включає повного обсягу багаторівневого розвитку людини. Ця незавершеність обумовлена тим,

ГЛАВА 1. АДАПТИВНЫЙ АКМЕФЬЮЧЕРИНГ – ТЕХНОЛОГИЯ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ САМОРАЗВИТИЯ СПЕЦИАЛИСТА XXI ВЕКА

ADAPTIVE ACME FUTURING – FORECASTING TECHNOLOGY
SELF-DEVELOPMENT OF A SPECIALIST OF THE XXI CENTURY
АДАПТИВНИЙ АКМЕФ'ЮЧЕРИНГ – ТЕХНОЛОГІЯ ПРОГНОЗУВАННЯ
САМОРОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ XXI СТОЛІТТЯ

DOI: 10.30888/2663-9874.2020-02-028

Вступ

У XXI столітті відбуваються динамічні процеси, що охоплюють усі сфери життєдіяльності і окремої людини, і суспільства в цілому. Вони супроводжуються відчутними та різноманітними змінами в усіх сферах людської теорії і практики.

Будь-який сучасний фахівець стає ним у результаті отримання загальноосвітньої, спеціальної та професійної підготовки, що передбачає використання багатоманітних знань для вирішення теоретичних і практичних завдань у своїй галузі. Цьому процесу сприяє акмеологічна теорія професіоналізму та продуктивності діяльності творення сучасного фахівця.

У сучасній ситуації акмеологія переживає непростий час, відчуття нестійкості породжує в людях значний інтерес до кризових явищ як індивідуального, так і суспільного характеру. У зв'язку з цим не випадково, що на початку XXI століття акмеологія завдяки методологічним працям знайшла своє доповнення у формі катабології – галузі наукового знання про закономірності перебігу і подолання кризових і трагічних явищ людського життя. Формування людини, орієнтованої на досягнення акме, спирається на теорію фундаментальної освіти, в якій розроблені критерії оцінки рівнів її продуктивності. Культивування прагнення особистості до акме спирається на виявлення вершинних зразків діяльності і розвиток різноманітних компетенцій, що сприяють підвищенню продуктивності. Одну з головних ролей у цьому відіграє формування ідеалу і системи ціннісних установок людини.

1.1. Фундаментальна акмеологія та її становлення

Процес розвитку науки акмеології на сучасному етапі не включає повного обсягу багаторівневого розвитку людини. Ця незавершеність обумовлена тим,

що наразі триває уточнення її предмета в контексті загального розвитку наукового знання а також тим, що локальні результати розвитку наукових досліджень є відносними. Незважаючи на те, що передумови акмеології сягають корінням у натурфілософські концепції античності, статус науки вона набула лише у першій половині ХХ століття. Офіційно цей статус був зафіксований 15 липня 1991 року.

На початку третього тисячоліття наука про людину все повніше охоплює різноманітні відносини та зв'язки людини з оточуючим її світом. Тому з'являється актуальна можливість вивчати людину в системі тих чи інших зв'язків як на індивідуальному рівні, так і на глобальному планетарному рівні як вид, а також так само аналогічно в системі програми розвитку відносин людства з космосом.

У зв'язку з назрілою необхідністю досліджувати більш складні багаторівневі системні відносини та взаємозв'язки людини з оточуючим її світом, представники Санкт-Петербурзької школи фундаментальної акмеології в останні десятиріччя у своїх дослідженнях вийшли за рамки психології розвитку і розширили сферу застосування акмеологічних принципів також у вивченні об'єктів природи та суспільства [6].

У середині ХХ століття видатний учений Б.Г. Ананьєв говорив про «різноманіття суперечливих зв'язків і властивостей». Через свою багатогранність фундаментальна акмеологія опиняється на межі між психологією, соціологією, культурологією, філософською антропологією та філософією історії. Іншими словами, фундаментальна акмеологія, продовжуючи традиції все повніше охоплювати сфери вивчення людини, стає синтезом багатьох пізнань про людину, являючи собою маргінальну точку локального акме на перетині з іншими науками, водночас реалізуючи потребу в інтеграції і синтезі інших наукових напрямів. Водночас, фундаментальна акмеологія жодним чином не є іншим трактуванням класичної педагогічної акмеології, акмеології професійного розвитку або психології дорослих.

Сфера вивчення фундаментальної акмеології визначена як вивчення процесів розвитку, які виявляються в закономірному та багаторазовому чергуванні акме і кате. Загальний процес розвитку як закономірне багаторазове діалектичне чергування можна застосовувати не лише щодо людини, а й щодо суспільства і природи в цілому. Більш того, якщо розвиток розуміти як динамічне ступінчасте удосконалювання, то для природи, людини і суспільства можна запропонувати чисельні рівні сходження від однієї вершини до іншої

через закономірне пониження, на кожному рівні акме і кате характеризуватимуться своїми специфічними параметрами. Система фундаментальних акмеологічних понять уможлиблює використання в дослідженнях власне акмеологічного підходу. Сказане дає змогу зробити висновок, що на поточний момент накопичений дослідницький матеріал, який дає підставу акмеології набути статусу фундаментальної науки, котра виконує задачі щодо виявлення гранично загальних закономірностей розвитку. Остання обставина стала можливою завдяки тому, що у другій половині ХХ століття принцип розвитку став однією із загальнонаукових методологічних установок. Водночас, можливість екстраполяції її основних фундаментальних принципів на більш широкі сфери дослідження ще потребує подальших досліджень, їх обґрунтування та ретельної верифікації.

Як зазначає Н.В. Кузьміна [5], *об'єктом фундаментальної акмеології* постає не лише людина, що перебуває в розвитку, як природна і соціальна істота, під впливом і засобами освіти, але й також дорослі люди – суб'єкти творчої та управлінської діяльності різних рівнів продуктивності.

Предметом фундаментальної акмеології постають закони, закономірні зв'язки та залежності між рівнями продуктивності дорослих суб'єктів діяльності творення і чинниками (суб'єктивними, об'єктивними, суб'єктивно-об'єктивними), що сприяють або перешкоджають самореалізації природних потенціалів, потреб, здібностей суб'єктів творення на шляху до вершин продуктивності. Така діяльність проявляється в індивідуальній, груповій та колективній формах. При цьому відбувається вивчення ситуації, формулювання образів результатів, виробляються акмецільові стратегії розв'язання спеціальних і професійних задач, що підпорядковані втіленню шуканих образів результатів в реальні продукти. На сучасному етапі розвитку акмеології розширена база акмеологічних понять, які визначають предметне поле досліджень фундаментальної акмеології (табл. 1).

Якщо категорія акме порівняно повно розроблена в наукових працях, то її протилежному поняттю – кате – почали приділяти належну увагу лише на початку ХХІ століття. При цьому неможна сказати, що явища, протилежні рухові до вершини (акме), взагалі не розглядались наукою. Між ними в дослідженнях не був встановлений діалектичний взаємозв'язок саме в розумінні понятійної пари акме/кате.

Розглянемо розуміння «кате». По-перше, – це початковий стан, початок руху вгору. У цьому контексті можна згадати про стан спокою, бездіяльності системи. По-друге, кате – це кінцевий, тимчасово низинний стан, поріг, у якому

Основні поняття фундаментальної акмеології та їх сутність

Функція наукового знання	Сутність	Поняття акмеології
Розкриття предмету	Фундаментальні поняття акмеології	«акме», «кате», «результат», «досконалість», «точка», «лінія розвитку»
Опис	Поняття, що характеризують просування до акме (феноменологія)	«старт», «нижня точка», «верхня точка», «кульмінація», «фініш», «лінія траєкторії розвитку», «рух донизу», «рух догори», «перехід», «вершина», багатoverшинність»
	Поняття, що розкривають механізм просування до акме (феноменологія)	«критична точка», «криза», «катастрофа», «анастрофа», «катарсис», «творення», «руйнування», «діалектичне чергування», «рух», «спокій»
Пояснення	Універсальні принципи аналізу акме (есенціологія)	«сутність», «явище», «річ», «відносини», «стан», «властивість», «гармонія», «топ»
Передбачення	Поняття, що виражають результат удосконалювання (есхатологія)	«акмеологічна спрямованість», «локальне акме», «локальне кате», «глобальне акме», «глобальне кате», «абсолютне акме»

відбувається розкладання деякої колишньої складної структури на елементи, тобто спрощення. В такому разі можна говорити про те, що досягається значна ясність і простота в якомусь складному явищі. По-третє, кате – антипод верху, точка (нижня), що детермінує граничність у рухові донизу.

Іншими словами, якщо рух до акме характеризує підйом і в крайній точці кульмінацію (позитивне напруження), то рух до кате пов'язаний із розслабленням, скиданням в крайній точці падіння (негативне напруження). Суто емпірично рух вгору – на гору – енергетично витратний процес, що потребує докладання значних зусиль. Рух вниз – під гору – здійснюється з набагато меншими зусиллями (а в разі, наприклад, каменю, що котиться донизу – з прискоренням, при цьому з потенційним сильним ударом). Удар створює порушення розвитку динаміки системи, а в деяких випадках (катастрофа) і порушення самої системи.

Поняття стану акме акцентує властивості граничної точки в момент досягнення отриманого результату. Ця точка може характеризувати деяку межу досконалого функціонування системи. Іншими словами, деяка границя у здійснюваній взаємодії системи з оточуючим середовищем із збереженням своєї цілісності та цілісності доквілля. Стан кате фіксує і характеризує властивості граничної точки руйнування чи спрощення системи. Така точка може означати як констатувальний момент відмирання старого, так і бути

початковим етапом створення принципово нової якості буття. Також кате виражає властивості стану в'янення, згасання системи, погіршення здоров'я, хвороби, а також процес катарсису (очищення). Властивість має двоїсту обумовленість: внутрішнім змістом об'єкта і специфікою тих об'єктів, з якими об'єкт має певні відносини, тобто взаємодіє.

Підкреслимо важливість передбачувальної функції фундаментальної акмеології, що пов'язана з поняттям «акмеологічна спрямованість», яка характеризує рух до деякого результату. При цьому результат може бути конкретним, прив'язаним до певних просторово-часових параметрів (локальне акме/кате), а може бути загальним акме, деяким ідеальним станом (глобальне акме, абсолютне акме). Передбачувальний аспект акмеології пов'язаний з есхатологією удосконалювання буття. До того ж при розведенні понять локального та глобального акме важливо враховувати категорії абсолютного та відносного, а також діалектику акме і кате. Локальне акме, будучи прив'язаним до певного простору і часу, в яких розгортаються ті чи інші події, завжди відносне. Глобальне кате, будучи деякою ідеалізацією, так само, як і глобальне акме, не досягне в межі і слугує деяким антиутопічним зображенням тих станів, до яких не повинно рухатися руйнування. Глобальне акме містить елемент абсолютного, воно характеризує безмежність розвитку історичного процесу, розвитку людства і природи в цілому.

На підставі загальнонаукових принципів у структурі фундаментальної акмеології можна виділити природничу та соціальну акмеологію (рис. 1). Предметом природничої акмеології є закономірності досягнення найвищого результату (акме) у розвитку природних систем різного рівня складності. Подальша конкретизація предметного поля природничої акмеології передбачає диференціацію на фізичну, біологічну та інші сфери (хімічну, геологічну, космологічну та ін.) відповідно до специфіки предмету.

Соціальна акмеологія належить сфері прикладних досліджень, які передбачають розгляд лише професійних зв'язків особистості і досягнення успіху в педагогіці, медицині, управлінні тощо. Водночас, очевидно, що людина реалізує свою соціальну природу не лише у професії, але й у формальному та неформальному спілкуванні з різними людьми, тобто в усій сукупності соціальної життєдіяльності. В результаті цього створюються передумови для доцільного перебування соціальної акмеології у сфері фундаментальних досліджень. Центральним поняттям в ній є соціальне акме або соціальна зрілість, що враховує і досягнення окремо взятої людини, і успішність цілого співтовариства.

Рис. 1. Структура фундаментальної акмеології

Розмірковуючи про акме або кате, неможливо обійти стороною таке поняття, як зрілість. Сучасне розуміння принципу розвитку та екстраполяція його на максимально широке коло об'єктів передбачає, що в якийсь момент будь-який з них наближається до стану зрілості. Це означає, що останнім часом зрілість набуває статусу загальнонаукової категорії в рамках теорії розвитку.

Зрілість – це тривалий віковий період, середня ланка людського життя між юністю і старістю. Раніше вважалось, що в період зрілості стабілізується психічний розвиток, який утворює так зване «плато», за яким йде після-зрілість – спад розвитку, його зупинка, регрес. Сучасні науковці стверджують, що в період зрілості психічний розвиток не припиняється. З'являються нові якості, нові психічні новоутворення. Активність людини виявляється в напрямі інтеграції етапів свого життєвого шляху, аналізуються досягнення та помилки минулого досвіду. Для неї характерна мудрість, креативне ставлення до життя, здатність варіювати та експериментувати соціальними ролями, здатність виробляти індивідуальні стратегії адаптації та компенсації. Як зазначають О.О. Бодальов, Н.В. Кузьміна та інші вчені-акмеологи, розвиток у період зрілості включає оптимуми, піки та спади.

Сучасні науковці вирізняють декілька видів зрілості: емоційну, моральну, інтелектуальну, соціальну, біологічну, професійну, акмеологічну зрілість.

Акмеологічна зрілість, на відміну від дефінітивної, належить до цілісних утворень і структур людини (дефінітивна – до окремих психічних і психофізіологічних властивостей і функцій). Після досягнення своєї вершини («акме») акмеологічна зрілість не зупиняється на досягнутому рівні, її розвиток триває, досягаються нові вершини [3].

Складовими акмеологічної зрілості є моральна, соціальна, інтелектуальна й особистісна зрілість. Також деякими науковцями виділяється духовна, громадянська, суб'єктна і професійна зрілість.

Для зрілої особи характерні почуття відповідальності, потреба у турботі про інших людей, здатність до психологічної близькості з іншою людиною, до активної участі в житті суспільства.

В акмеології категорія зрілості посідає одне з центральних місць тому, що сама наука сформувалася як сфера вивчення людини в період зрілого віку. Важливо домовитися про те, що зрілість і акме – аж ніяк не синоніми. Як виходить із визначень акме і зрілості, ці поняття не є тотожними. Якщо розглядати акме як точку найвищої досконалості в розвиткові людини, то зрілість у цьому контексті постає особливою умовою, без якої така точка не може бути досяжна. До змісту акме, крім цього, включені смисли, що виходять за рамки онтогенезу людини і пов'язані з тим впливом, який має особистість, що досягла акме, на соціальне середовище свого розвитку.

Таким чином, зрілість в акмеології – це необхідна передумова у фізіологічному, психологічному і соціальному розвитку людини, без якої саме виділення точки акме ускладнене. Психологія, вивчаючи зрілу людину, враховує всю сукупність її властивостей, динаміку станів, психічних процесів, характер міжособистісних відносин. Акмеологію цікавлять у зрілій особистості ті її сторони, які безпосередньо пов'язані з формуванням і реалізацією ідеалу, тобто життєвою програмою людини.

При цьому можна виділити такі параметри аналізу:

- 1) сама життєва програма розвитку (індивідуальний ідеал), її змістове наповнення;
- 2) масштабність індивідуальної життєвої програми (співвіднесення з соціальними ідеалами);
- 3) етапи реалізації життєвої програми розвитку;
- 4) властивості особистості, які сприяють / ускладнюють реалізацію програми;
- 5) перешкоди на шляху реалізації програми (внутрішні та зовнішні) і способи їх подолання;
- 6) результати реалізації життєвої програми та їх вплив на зміни в соціальному середовищі;
- 7) історична динаміка громадської оцінки результатів реалізації життєвої програми особистості.

Акмеологічний підхід до визначення зрілості особистості виходить з того,

що:

- 1) зрілість – це особливий віковий період у розвитку людини, протягом якого можна досягти вищого акме;
- 2) зрілість є результатом самоорганізації фізіологічних і психологічних структур в результаті взаємодії особистості з навколишнім середовищем;
- 3) вектор процесу дозрівання задає прагнення до максимальної стійкості особистості в тих умовах, в яких вона існує.

Акмеологічна зрілість пов'язується з розвитком у людини здатності стати суб'єктом ухвалення самостійних рішень, які зумовлюють шлях до творчої діяльності й створення програм самореалізації творчих потенціалів. Акмеологічна зрілість пов'язується зі здатністю до продуктивності у професійній діяльності, а також у будь-якій діяльності творення (зріла людина є творцем) [7, с. 58-60].

Сучасний фахівець повинен прагнути самореалізуватися через самовиховання, саморозвиток, самовдосконалення, самокорекцію, самоорганізацію і самореорганізацію. Він невпинно прагне до свого *акме* в особистісному і професійному розвитку. Будучи синергетичним суб'єктом, сам творить себе як нову неповторну особистість. Проте аналіз наукових розробок у різних галузях людинознавчих наук свідчить про те, що проблемам саморозвитку, самопроекування, самовиховання, самокоригування та самореалізації науковцями приділяється недостатньо уваги. Тому перед науковцями з особливою гостротою постає вимога необхідності виконання додаткових досліджень стосовно питань самовдосконалення фахівців різних галузей, взагалі, та акмеф'ючерингу як ефективного методу розробки авторської програми особистіснопрофесійного самовдосконалення (саморозвитку), зокрема.

1.2. Акмесинергетичний саморозвиток сучасного фахівця

Серед найважливіших якостей сучасного фахівця слід відзначити відповідальність, компетентність, адекватність та мобільність, прагнення самовдосконалення та самореалізації, креативність, здатність виважено ризикувати, чесність, гуманність та ін. Його професійне самовдосконалення – це усвідомлений цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетентності та розвитку професійно значущих якостей.

Акмесинергетичне самовдосконалення передбачає чотири процеси:

самовизначення, самопрогнозування, самопідготовку та самореалізацію.

Самовизначення фахівця як суб'єкта професійної діяльності містить самоаналіз та укладання аутохарактеристики. Самопрогнозування складається із цілепокладання, антиципування можливих результатів та акмеф'ючеринга. Самопідготовка є шляхом формування та подальшого розвитку атрибутивних особистісно-професійних якостей менеджера освіти. До складу самопідготовки входять самоосвіта та самовиховання. Самореалізація є втіленням запланованого в життя. Дуже важливий процес – самореалізація – являє собою комбінацію самовираження, самоствердження та самокорегування.

Самовираження означає втілення ідеалу у формі різних цінностей для досягнення суб'єктом професійної діяльності власного *акме*. Проте повної самореалізації не буде без суспільного визнання досягнень суб'єкта, тобто його самоствердження, та внесення в перебіг зазначених процесів відповідних корективів (самокорегування).

Акмесинергетичне самовдосконалення доцільно здійснювати в межах відповідної технології, котра передбачає укладання індивідуальної акмеограми, авторської системи професійної діяльності як траєкторії індивідуального саморозвитку та реалізації запланованого. Допомогти фахівцеві на цьому шляху може акмесинергетичне забезпечення та акмеологічний супровід.

Процес акмесинергетичного самовдосконалювання передбачає проходження таких стадій:

- неусвідомлювана потреба у самовдосконалюванні (наявність ще неусвідомленої внутрішньої конфліктної ситуації);
- усвідомлення наявності внутрішньої конфліктної ситуації;
- переростання потреби самовдосконалення у процесуальну мотивацію;
- цілепокладання;
- прогнозування (акмеф'ючеринг);
- проектування (створення авторської системи самовдосконалення);
- планування (ресурси – бюджет часу – ресурсно-календарне планування);
- покрокова реалізація запланованого;
- аналізування поточних результатів, коректування процесу самовдосконалення;
- усвідомлення нової внутрішньої неузгодженості;
- повторення процесу самовдосконалювання (починаючи з третього кроку) на новому рівні.

На процес акмесинергетичного самовдосконалення впливають сприятливі та перешкоджаючі чинники, які поділяються на об'єктивні та суб'єктивні. У

структурі об'єктивних як сприятливих, так і перешкоджаючих чинників виділяються соціальні (суспільні) та службові. Усі сприятливі суб'єктивні чинники поділяються на психічні утворення та суб'єктивні якості. До психічних утворень належать загальні та спеціальні знання, навички, уміння і досвід. До суб'єктивних сприятливих чинників належать: індивідуально-типологічні якості (темперамент та його прояви, характер, спрямованість, здібності), професійно-важливі якості, рефлексивна культура та акмеологічні інваріанти (емпатійність, розвинена антиципація, професійна рефлексія, креативність, атракція, відповідальність та ін.)

Розглянемо більше детально еволюцію поняття «адаптивний акмеф'ючеринг».

У науковій літературі, де піднімаються питання акмеологічних аспектів розвитку та саморозвитку суб'єктів професійної діяльності поняття «акмеф'ючеринг» відсутнє.

Представники класичної акмеології ввели в науковий обіг поняття «акмеологічний психоф'ючеринг», наводячи таку дефініцію: «Акмеологічний психоф'ючеринг – це об'єктивний спосіб діагностики, прогнозування та корекції процесу розвитку людини впродовж життя. Методика базується на законі циклів, суть якого полягає в тому, що розвиток будь-якої психологічної системи (клітини, людини, колективу тощо) відбувається циклічно, а перехід на якісно новий рівень розвитку можливий лише тоді, коли накопичений досвід (спів)творчості» [2].

Якщо відійти від суто психологічних аспектів наведеного визначення, то можна вибудувати ланцюжок понять від «акмеф'ючерингу» до «адаптивного акмеф'ючерингу».

Акмеф'ючеринг – це прогресивний розвиток і саморозвиток, спрямований у майбутнє, щодо досягнення різного рівня «акме».

Абілітаційний акмеф'ючеринг – акмеф'ючеринг, основним об'єктом якого є властивості (особистісні та професійні), а метою – сформовані акмеологічні інваріанти.

Синергетичний акмеф'ючеринг – акмеф'ючеринг, який ураховує особливості людини як відкритої системи, що невпинно розвивається і, незважаючи на бар'єри та «катаболе», ефективно самореалізується, досягаючи майстерності.

Синергетичний професійний акмеф'ючеринг – синергетичний акмеф'ючеринг у професійній сфері. Він і складає підставу для розробки авторського проекту (програми) професійного самовдосконалення фахівця як

професіонала.

Адаптивний акмеф'ючеринг – це синергетичний професійний акмеф'ючеринг із широким спектром впливу особистості на оточуюче її професійне, соціальне, морально-етичне середовище або, навпаки – впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на особистість.

Процес професійного самовдосконалення менеджера освітнього закладу передбачає просування від Я-професійне реальне (Япр) до Я-професійне ідеальне (Япі), тобто до рівня майстерності (Ям), шляхом долання низки сходів: Я-професійне плановане (Япп), Я-частково реалізоване на кожному *i*-му рівні (Ячі). Зазначений процес піддається впливові екстра-середовища (зовнішнього) та інтра-середовища (внутрішнього), де діють відповідні чинники. Із боку макросередовища (екстра-середовища) здійснюється вплив на процес професійного самовдосконалення за допомогою зовнішніх чинників (умов і факторів), інтрасередовище містить внутрішні фактори (особистісні, суб'єктні якості), що сприяють чи перешкоджають цьому процесу. Ці якості можуть бути вродженими (генетичними) чи набутими.

Сам процес професійного саморозвитку (самовдосконалення) відбувається в мезо-середовищі (інтер-середовище), де діють інтегративні мезочинники: акмеологічні інваріанти, катаболічні фактори, а також чинники, що можуть пришвидшувати чи пригальмовувати цей процес. Зазначене середовище за своєю сутністю є акмесинергетичним.

Для ефективної реалізації процесу професійного самовдосконалення потрібно використовувати акмеологічні технології. Їх сутністю є акмеологічний вплив. Цей вплив повинен сприяти розвитку акмеологічної культури особистості фахівця (як діючого, так і майбутнього).

Виходячи з аналізу сутнісних характеристик акмеологічного впливу, можна упевнено стверджувати, що він є потужним засобом розвитку професіонала. З технологічної точки зору засоби акмеологічного впливу відрізняються значною своєрідністю. Це можуть бути спеціальні тренінги, практикуми, ділові або рольові ігри, індивідуальна робота з саморозвитку за допомогою спеціальних програм і методик [4, с. 119-122].

Механізмами акмесинергетичного професійного саморозвитку (самовдосконалення) сучасного фахівця є:

- афективно-емотивний (оптимізм, результативність, стеничність почуттів, невмовільність вибору життєвого шляху);
- вольовий (довільна самореалізація, примус та самонавіювання, усвідомлення вибору та цілеспрямованість життєдіяльності);

- мотиваційно-ціннісний (процесуальна мотивація, ціннісний зміст, ціннісна спрямованість та ін.);
- суб'єктно-ситуаційний (рефлексія, ідентифікація, каузальна атрибуція);
- інтенціонально-динамічний (прогресивна акме-націленість, гнучкість, мобільність, безперервність, прагнення успіху);
- акмесинергетичні (післядовільна самореалізація, самооцінка, акмеологічний моніторинг та самокорекція, вираженість ставлення до акме-результатів і катаболе-результатів та ін.).

Процесу акмесинергетичного професійного самовдосконалення можуть сприяти чи перешкоджати певні чинники, тобто акмеологічні умови та фактори (об'єктивні та суб'єктивні). Учені-акмеологи виділяють «... три групи факторів продуктивності: об'єктивні, що пов'язані з реальною системною послідовністю дій і спрямованих на досягнення шуканого результату; суб'єктивні, що пов'язані із суб'єктивними передумовами міри успішності професійної діяльності; об'єктивно-суб'єктивні, що пов'язані з організацією професійного середовища, професіоналізмом керівників, якістю управління системою, а також визначити міру їх вияву та пояснити суб'єктивні причини, які сприяють росту професіоналізму або перешкоджають цьому процесу» [1, с. 150].

Серед акмеологічних умов можна виділити: затребуваність фахівців, які здатні до саморозвитку, самовдосконалення у сучасному соціумі; сформована професійна готовність фахівця до особистісно-професійного саморозвитку, самовдосконалення; середовище у самій організації (мезосередовище), що сприяє розвитку її колективу; система професійної підготовки та перепідготовки фахівців; професійно-акмеологічні особливості управлінської діяльності менеджера освіти.

Значущими акмеологічними факторами, що реально впливають на процес професійного самовдосконалення менеджера освіти, є: акмеологічні здібності (вони складають підставу для професійного самовдосконалення); акмеологічні знання, уміння, навички роботи в закладах освіти; акмеологічна мотивація менеджера освіти.

Гальмують (хоча й іноді пришвидшують) процес професійного самовдосконалення психологічні бар'єри.

У структурі акмесинергетичного професійного саморозвитку (самовдосконалення) можна виділити рівні цього процесу: базовий, аналітичний, професіографічний, діагностичний, *прогностичний*, проєктувальний, саморозвиток, самовдосконалення, самореалізація, майстерність.

Базовий рівень включає систему методологічних підходів і методологічних принципів аналізування сутності професійної діяльності фахівця. Зміст аналітичного рівня складають чинники – акмеологічні фактори та умови, що забезпечують ефективність чи неефективність професійного саморозвитку/самовдосконалення фахівця. На професіографічному рівні укладається професіограма – комплексний, систематизований, багатобічний опис конкретного виду роботи, призначений для проведення психологічного визначення праці та використання в подальшій практичній діяльності.

Діагностичний рівень – включає акмеологічний моніторинг і самомоніторинг; на підставі їхніх результатів укладається особистісно-професійна аутохарактеристика. Прогностичний (стратегічний) рівень передбачає стратегічний адаптивний акмеф'ючеринг, який є підставою для прогнозування професійного розвитку на майбутнє (як правило, на найближчі 5 років). Прогресивне прогнозування професійного майбутнього передбачає інтенційно-динамічне самовдосконалення за таким алгоритмом: критичний аналіз життєвих цінностей, їх ранжування і вибір найважливішої; формулювання на основі вибраної цінності стратегічної довгострокової глобальної (на певному життєвому етапі) цілі; розробка стратегічного генерального плану (на термін до п'яти років) реалізації стратегічної цілі. Проектувальний (тактичний) рівень – конкретизація за роками стратегії розвитку; цей рівень передбачає реалізацію двох етапів – самоорієнтацію та самоорганізацію (методичний етап).

Саморозвиток – включає самопідготовку (самоосвіта + самовиховання) та самокорекцію. Самовдосконалення – процес покращання суб'єктом свого професійного образу на шляху до рівня майстерності (Я – професійне ідеальне). Цей процес на основі принципу кумулятивності вбирає результати усіх попередніх сходинок і складає теоретичну підставу для практичної професійної самореалізації.

Самореалізація – через самовираження та самоствердження – є своєрідною вищою стадією розвитку дорослої особистості, результатом особистісного росту та розвитку. Майстерність – це рівень *акції*. Майстерність набувається з досвідом. Рівень майстра є найвищим тому, що він передбачає не лише професійне, але й особистісне *акції*.

1.3. Акмеф'ючеринг як ефективний інструмент розробки акмесинергетичних технологій особистісно-професійного самовдосконалення сучасного фахівця

Для ефективної реалізації процесу професійного самовдосконалення (саморозвитку) доцільно використовувати акмеологічні технології. Їх сутність є акмеологічний вплив. Цей вплив повинен сприяти розвитку акмеологічної культури особистості фахівця (як діючого, так і майбутнього).

Виходячи з аналізу сутнісних характеристик акмеологічного впливу, можна упевнено стверджувати, що він є потужним засобом розвитку професіонала. З технологічної точки зору засоби акмеологічного впливу відрізняються значною своєрідністю. Це можуть бути спеціальні тренінги, практикуми, ділові або рольові ігри, індивідуальна робота з саморозвитку з допомогою спеціальних програм і методик.

До складу індивідуальної професійної діяльності фахівця входять такі компоненти: цілі, що їх постійно формулює спеціаліст; інформація про суб'єкта (суб'єктів), з якими працює фахівець; засоби комунікації та корекції клієнти, їх психологічний портрет, зміни, що відбуваються в них (фізіологічні, особистісні, професійні, соціальні), фактори розвитку психічних процесів фахівець як творча індивідуальність, яка формує цілі власної діяльності й діяльності іншої людини, постійно самовдосконалюється, володіє засобами комунікації й успішно використовує їх у своїй професійній діяльності, постійно прагне творчості та самовдосконалення, професійного та особистісного *акме*.

До структури індивідуально-професійної діяльності фахівця як професійно-діяльнісної системи (ПДС) входять такі компоненти: когнітивний (пізнавальний), соціально-перцептивний, проектувальний, конструктивний, гностичний (дослідницький), комунікативний, організаційний.

Когнітивний (пізнавальний) компонент характеризує пізнавальну сферу людини – це пізнання різноманітних аспектів особистості клієнта за допомогою стандартизованих методик, спостереження, бесіди, інтерв'ю тощо, а також постійне оновлення теоретичних знань з проблем розвитку людини.

Соціально-перцептивний компонент включає вміння розуміти та оцінювати інших людей і себе. Одними з найголовніших елементів зазначеного компонента є антиципаційна та атрибуційна складові. Атрибуційний компонент включає вміння з'ясувати причини поведінки іншої людини. Антиципаційний компонент – вміння передбачати а-пріорі результати її дій.

Гностичний (дослідницький) компонент містить критичний аналіз ситуації

формулювання гіпотези і задач, добування нової необхідної для розв'язання поставлених задач інформації, аналіз процесу та результатів розв'язання задачі, порівняння прогнозованого результату з реальним і внесення корективів тощо.

Проектувальний компонент пов'язаний з передбаченням можливих наслідків від розв'язання системи психолого-педагогічних задач протягом того проміжку часу, на який здійснюється планування.

Конструктивний компонент містить дії, пов'язані з композиційною побудовою наступного заходу, програванням різних варіантів його побудови, наявністю та добором необхідних заходів для його здійснення та ін.

Консультаційний компонент включає дії з надання необхідної для іншої людини (клієнта, підлеглого, керівника) інформації щодо різноманітних аспектів життєдіяльності.

Комунікативний компонент містить дії з налагоджування доцільних зв'язків в процесі безпосередньої взаємодії з іншими людьми при розв'язанні професійних задач.

Організаційний компонент включає дії, що пов'язані з організацією систематичного надходження необхідної інформації, діяльності співробітника, власної діяльності та поведінки в процесі розв'язання професійних задач.

Акмеологічна технологія являє собою проект певної акмеологічної системи, що має досить складну структуру, це програма, яка включає систему завдань по досягненню фахівцем високого рівня професіоналізму. Акмеологічні технології спрямовані на розвиток внутрішнього потенціалу, підвищення професіоналізму та адаптаційних можливостей людини. Особливості акмеологічних технологій обумовлені внутрішньою настановою суб'єкта на їх розробку та впровадження. Об'єктом технологізації постають особистісні зони розвитку фахівців, способи і засоби життєдіяльності, професійного становлення. У цих межах пролягає шлях саморозвитку (самовдосконалювання) фахівця: професіоналізується самосвідомість, розвивається та вдосконалюється акмеологічна культура, диференціюються самопізнання та саморозвиток, актуалізується ціль самовизначення, формуються способи самоорганізації.

На основі алгоритму формування аутопрофесійної компетентності нами були розроблені структура розвивальних тренінгів як різновиду акмеологічних технологій. Завданнями акмеологічного тренінгу саморозвитку є: формування суб'єкта саморозвитку; підвищення аутосенситивності; підвищення інструментальної гнучкості та адаптивності в особистісній та професійній сферах; навчання засобам керування психічними станами в зазначених сферах; надбання перспектив подальшого особистісного та професійного зростання.

Акмеологічний тренінг спрямований, перш за все, на створення умов для саморозкриття його учасників і самостійного пошуку способів вирішення власних психологічних проблем, на прогнозування свого особистісного і професійного розвитку, націленого на досягнення вершин (акме) на цьому шляху.

Акмеологічний тренінг націлений на формування, вдосконалення якихось певних якостей, властивостей особистості. Мається на увазі, що після проходження одного тренінгу фахівець за своїми особистими міркуваннями може вибрати інший, часто навіть ніяким чином не пов'язуючи його з попереднім. Тут може приваблювати незвичність назви, престижність, мода і т.д. Ми ж базуємося на системному підході в розвитку і вдосконаленні людини. За наслідками проходження базового акмеологічного тренінгу розвитку кожного учасника може за допомогою тренера не лише вибрати оптимальний (особисто для нього!) порядок проходження тренінгів, але й користуватися пост-тренінговою підтримкою, акмеологічним супроводом. Він готовий до цілеспрямованої праці по зміні особистісних рис, професійних якостей і поведінкових характеристик, тобто до формування аутопрофесійної компетентності. Система акмеологічних тренінгів розвитку являє собою комплекс тренінгів, завданням яких є допомога фахівцеві (майбутньому і практично діючому) розкрити себе як професіонала, навчитися аналізувати своє поведіння та професійну діяльність, прогнозувати майбутнє, саморозвиватися і самокоригувати себе в світлі створюваного образу «Я-ідеальний».

Структура базового акмеологічного тренінгу, побудована за принципом кумулятивної шкали, коли «кожний наступний елемент вміщує в себе всі попередні, але може розглядатися й окремо». У результаті проходження базового акмеологічного тренінгу розвитку професіоналізму в фахівців формуються вміння чітко формулювати ціль та конкретизувати завдання самовдосконалення, досягати позитивного самосприйняття; знижується поріг чутливості до власних психічних процесів і станів, знімається жорсткість сценаріїв поведінки, формуються вміння керувати власними психічними станами в різних професійних ситуаціях, виразно бачити перспективи свого розвитку, прогнозувати майбутнє і не боятися його.

Досягнення вершин особистісно-професійного розвитку неможливе без використання фахівцем знань з акмеології. Тому, спираючись на передові досягнення акмеології як науки про особистісний та професійний саморозвиток, пропонуємо власну авторську систему професійного самовдосконалення фахівця, що передбачає виконання таких етапів:

1. Діагностика особистісних якостей, станів і ресурсів, життєвих позицій.
2. Формування умінь укладання власної акмеологічної аутохарактеристики.
3. Створення образів «Я-реальний» – «Я-ідеальний».
5. Укладання акмеограми фахівця.
6. Розробка власне траєкторії майбутнього професійного та особистісного розвитку фахівця (з використанням адаптивного акмеф'ючерингу).

Діагностика особистісних якостей, станів і ресурсів, життєвих позицій – це перший крок у формуванні стратегії особистісно-професійного розвитку, тому що фахівець, який планує свій саморозвиток, повинен чітко усвідомлювати ступінь власного особистісного розвитку. На основі діагностування фахівець формує власну акмеологічну аутохарактеристику, яка допоможе краще усвідомити свої позитивні особистісні здобутки та визначити певні прогалини, недоопрацювання. Вона є віддзеркаленням реального образу фахівця, тобто образу «Я-реальний». Спираючись на теоретичні твердження синергетичної психології – науки про закономірності досягнення максимальної досконалості людина-небудь соціальною системою через самонавчання, саморозвиток, самовиховання, самоорганізацію – розроблено акмесинергетичну модель фахівця.

У структурі зазначеної моделі виділяються чотири складові: індивідна, особистісна, суб'єктна та індивідуальна. Індивідна складова містить позитивні та негативні (кориговані та патологічні протипоказання) психофізіологічні якості (фізичне здоров'я, психомоторика, характер, темперамент, здібності), які можуть здійснювати сприятливий чи перешкоджаючий вплив. Особистісна складова містить психологічні (індивідуальні) та соціально-психологічні якості, суб'єктна складова – професійні якості, а індивідуальна складова – індивідуальність.

Наступним кроком побудови авторської системи професійної діяльності фахівця є створення порівняльного образу «Я-реальний» – «Я-ідеальний». Це може бути ескіз малюнка, словесний портрет, схема та інше.

Спираючись на попередні напрацювання, фахівець переходить до наступного етапу планування особистісно-професійного саморозвитку, а саме, до формування акмеограми фахівця, що складається з трьох модулів: загальнопрофесійна діяльність та професійне спілкування; конкретнопрофесійна діяльність; саморозвиток (самовдосконалення).

Якщо перші два модулі до певної міри є загальними для багатьох фахівців, то останній модуль є суто індивідуальним, для конкретної людини. Саме він і

складає підставу для прогнозування фахівцем власної траєкторії саморозвитку і проектування авторської програми самопізнання, саморозвитку, самовдосконалення, самокорекції та самоконтролю. Результати дослідження фахівець оформлює в акмеограмі у вигляді таблиць.

У процесі акмесинергетичного прогнозування та проектування авторської програми особистісного та професійного саморозвитку майбутній фахівець здобуває необхідне акмеологічне знання, формує уміння, набуває досвіду. Фахівець, який опанував культуру акмесинергетичного проектування, характеризується такими ознаками: усвідомленість цінності та сенсу власного існування, а також існування інших людей; досягнення в освітній сфері певної компетентності як рівня освіченості; знання власних психічних особливостей, уміння пізнавати інших, налагоджувати соціальні комунікації; здатність розробляти програму досягнення цілей, прогнозувати результати, коригувати свою нинішню та майбутню діяльність; усвідомленість необхідності безупинного саморозвитку, самовдосконалення.

На підставі створеної акмеограми розробляється індивідуальна програма професійного розвитку (саморозвитку) особистості, де особлива увага приділяється впливу на процес розвитку факторів, які сприяють чи перешкоджають найбільш повному розкриттю потенційних можливостей особистості.

Подальшому самовдосконаленню фахівця може сприяти участь у системі тренінгів формування аутопрофесійної компетентності з обов'язковим акмесинергетичним супроводом, який може здійснюватись у різних формах: індивідуального та групового консультування, коучингу, періодичного психодіагностування, корекційної роботи (тренінгів, квазіпрофесійних традиційних ігор), розвивальних тренінгів, квазіпрофесійних інноваційних ігор, профілактичних бесід тощо. Для реалізації такого супроводу доцільним є створення служби акмесинергетичного забезпечення професійного розвитку фахівців різних галузей.

Висновки. Ефективним інструментом розробки акмесинергетичних технологій особистісно-професійного самовдосконалення сучасного фахівця є адаптивний акмеф'ючеринг, тобто синергетичний професійний акмеф'ючеринг із широким спектром впливу особистості на оточуюче її професійне, соціальне, морально-етичне середовище або, навпаки – впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на особистість. Для здійснення особистісного та професійного саморозвитку та самовдосконалення запропоновано розробку власної авторської системи професійного самовдосконалення фахівця.